

Stručni rad

NASTAVA U PRIRODI - ŠUMSKA POUČNA STAZA

Andreja Novak
2. osnovna škola Slovenska Bistrica

Sažetak

U članku ću opisati važnost nastave prirodoslovlja u prirodi. Još uvijek nema dovoljno nastave u prirodi pa su učitelji i učenici uz pomoć Zavoda za zaštitu prirode i Zavoda za šume uredili šumsku poučnu stazu koja nam pomaže kod nastave u prirodi i predstavlja vrlo lijepu stazu za rekreaciju i opuštanje ostalim stanovnicima našeg mjesta.

Ključne riječi: aktivnosti u prirodi, iskustveno učenje

1. Uvod

Velik dio Slovenije prekriven je šumama. Većina šuma je u privatnom vlasništvu. Kretanje ljudi u šumama i dalje je moguće bez ograničenja. No, postavlja se pitanje imamo li mi ispravan odnos prema šumi, poštujemo li pravila pravilnog ponašanja u šumi? Vrlo je važno da ljudi razviju ispravan odnos prema šumi, prirodi i svim stanovnicima koji u prirodi imaju svoj dom. Na satovima puno govorimo o šumama, ali većina tih lekcija odvija se u učionici. Ljude treba učiti pravilnom odnosu prema šumi, a to treba početi već u vrtiću i nastaviti u osnovnoj školi. Djeca se vole igrati u prirodi. Najmlađa djeca biraju razne prirodne materijale za svoju igru, vole se igrati u pijesku, s vodom i traže najrazličitije skrivene kutke u prirodi. Starija djeca uživaju u nastavi Škole u prirodi jer se većina aktivnosti odvija u prirodi. Priroda je šarena, živa, promjenjiva, pa je i učenje zanimljivije. Djeca obično više nemaju osjećaj da uče. U svakom slučaju, moramo što više svakodnevnih lekcija prenijeti u prirodu – u učionice u prirodi, u šumu.

2. Šumska poučna staza

Šumske poučne staze vode kroz šume i namijenjene su prirodoslovnom obrazovanju: upoznavanju biljaka, životinja, šumarstva i prirodnih pojava. Obično su dugačke nekoliko kilometara. Većina staza nije teška za hodanje i namijenjene su šetačima. Šumske poučne staze obično su opremljene informativnim pločama koje sadrže različite informacije. Tako smo u našoj školi uz pomoć Zavoda za zaštitu prirode i Zavoda za šume odlučili i uredili Močeradovu (Daždvenjakovu) šumsku poučnu stazu koja se nalazi u blizini naše škole. Naša Močeradova staza vodi kroz šumu Črnc. Ime je dobila po potoku koji lagano vijuga kroz šumu. Postoji duža i kraća ruta staze. Ostaje nam samo slijediti nježne tragove daždevnjakovih nogu. Oni su simbolično utisnuti na debla i vode nas po stazi. Na zadnjem dijelu staze imamo i vanjsku učionicu, napravljenu pored potoka od debelog drveća. Naravno, to je mjesto gdje možemo sjesti s djecom, uređivati bilješke i rezimirati osjećaje nakon šetnje šumom. Svake godine s djecom skrbimo za obnovu naše šumske staze.

2.1 Nastava u prirodi

Današnje generacije djece definitivno su previše u zatvorenom prostoru i premalo vremena provode u prirodi. Još kao dijete provodila sam dosta vremena u prirodi, jer sam živjela uz šumu. Priroda u ljudima potiče lijepa osjećanja, pa kao učiteljica želim djeci ponuditi što više učenja izvan školskih učionica. Nastava na otvorenom omogućuje korištenje različitih osjetila (miris, vrsta, okus), jer učenici mirišu, dodiruju ih i više puta kušaju ono što im priroda nudi. Učenici upoznaju svoju domaću okolinu. Mnogo je različitih razloga za nastavu na otvorenom. Između ostalih:

- omogućuje učenicima realno, pozitivno iskustvo,
- poboljšava tjelesno i psihičko zdravlje učenika,
- povećava motivaciju, entuzijizam, samopouzdanje; manje je problema s poremećajima pažnje,
- poboljšava ponašanje učenika u nastavi (timski rad, kohezija grupe),

- povećava ručne spretnosti, koordinaciju, ravnotežu; manje je ozljeda,
- poboljšava postignuća u učenju,
- omogućuje društveni razvoj (suradnja, povjerenje),
- potiče individualne metode učenja,
- povećava brigu i odgovornost prema okolišu,
- omogućuje međupredmetno povezivanje.

Važno je pravilno pripremiti učenike za nastavu u prirodi. Učenike je potrebno postupno navikavati na rad u prirodi. To je svakako moguće ako što češće izlazimo u prirodu. Učenje iz vlastitih iskustava i istraživanja vrlo je važno za djecu. Rad u prirodi odvija se u paru ili grupi, što svakako značajno potiče vršnjačku suradnju. Vrlo je popularna istraživačka metoda jer učenici sami otkrivaju kako će riješiti problem. Učenje na otvorenom zahtijeva vrijeme. Važno je planirati organiziranje nastave u blok satima. Rješenje je i međupredmetno povezivanje nastavnih planova i programa.

2.1. Biljke u šumi

Uz pomoć šumske poučne staze učenici upoznaju različite vrste drveća, grmova i ljekovitih biljaka. Istovremeno, želimo postići sljedeće ciljeve:

Učenici:

- su sposobni razlikovati drveće po obliku kore i lišća,
- spoznaju da su biljke prilagođene okolišu u kojem žive i da se donekle mogu prilagoditi promjenama u okolišu,
- razumiju da su biljke proizvođači, da biljke proizvode hranu, dok je životinje dobivaju hraneći se u svojoj okolini,
- upoznaju različite, rijetke i ugrožene vrste biljaka,
- razumiju da svaka vrsta stanice, tkiva i organa ima strukturu koja omogućuje različite zadaće,
- prepoznaju ulogu transportnih sustava u biljci,
- nauče objasniti što znači drvo odnosno drvna tkiva, što znače "godovi" u deblu, - upoznaju se s problemom prekomjernog iskorištavanja prirodnih resursa (šuma),
- razumiju da prekomjerno korištenje prirodnih resursa utječe na okoliš,
- prepoznati različite ekosustave (naglasak na šumskom) i njihovu povezanost s čovjekom,
- upoznaju se s radom šumara i drvosječa.

2.3. Životinje u šumi

Razne životinje nas oduševljavaju svojim prisustvom na šumskoj poučnoj stazi. O krupnijim životinjama se posebno brinu lovci. Tako smo uz pomoć lovaca napravili hranilište za srne i fazane. U naše šetnje šumom volimo uključiti i lovce koji nam uvijek ljubazno odgovaraju. Istovremeno, želimo postići sljedeće ciljeve:

Učenici:

- navode znakove u prirodi koji ukazuju na prisutnost životinja,
- promatraju i prepoznaju životinje po tragovima u prirodi u različitim godišnjim dobima,
- upoznaju se sa staništima raznih životinja u svojoj okolini i razvijaju vještine promatranja prirode,

- razlikuju jesu li određena staništa pogodna ili nepogodna za životinje,
- upoznaju pojam staništa i nauče nabrojati osnovne elemente koji su životinjama potrebni za opstanak, - upoznaju se s ulogom lovaca u zbrinjavanju životinja.

2.4. Vode

Bare i brazde u kojima se voda zadržava su mjesta brojnih vodozemaca. Ako imamo sreće, na putu naiđemo i na daždevnjaka, po kome je i naš šumski staza dobila ime. Kroz šumu teče potok Črnec, također se nalazi i izvor Curlek. Potok je dom ugroženom potočnom raku i vretencu gorskom potočaru.

Upoznavajući šumske vode želimo s učenicima postići sljedeće ciljeve:

Učenici:

- upoznaju različite oblike padalina,
- spoznaju važnost vode za živa bića i važnost šume za zadržavanje vode,
- spoznaju i prepoznaju vodu i vodna bogatstva u prirodi,
- razlikuju različita agregatna stanja vode,
- imenuju različite izvore vode,
- bolje razumiju kako voda kruži i nauče o ulozi šuma u ciklusu vode,
- nauče uzimati uzorke vode i filtrirati prljavu vodu,
- bolje razumiju zašto je zaštita izvora vode važna za čistu pitku vodu,
- svjesniji su odgovornosti za čisti okoliš.

3. Zaključak

Nastava u prirodi vrlo je važna nadopuna redovnoj nastavi u učionici. Zato na našoj Močeradovoj poučnoj stazi organiziramo mnoge sati nastave i dane prirodnih znanosti. Raduju se ovim danima i mlađa i starija djeca. Tako se djeca uče pravilnom odnosu, brizi i odgovornosti prema prirodi, šumi, pravilnom ponašanju u šumi, odnosu prema životinjama. Nastavom u prirodi poboljšavaju postignuća u učenju te tjelesno i psihičko zdravlje. Također je važno da djeca upoznaju svoju bližu okolinu i predstave je svojim najbližima. Šumske poučne staze mogu biti vrlo lijepi izleti za cijelu obitelj, učenje, rekreaciju i opuštanje, što nam je u današnjem tempu života prijeko potrebno.

4. Literatura

[1.] <https://www.gozdna-pedagogika.si/>

[2.] [http://eprints.gozdis.si/2052/1/Prirocnik_za_ucenje_in_igro_v_gozdu_9_10_\(1\).pdf](http://eprints.gozdis.si/2052/1/Prirocnik_za_ucenje_in_igro_v_gozdu_9_10_(1).pdf)